

God organisasjonskultur gir bedre resultater

**Betydningen av psykologisk trygghet og
kommunikasjonskultur**

Joy Buikema Fjærtøft
Psykologspesialist, arbeids- og organisasjonspsykologi
Prosjektleder, avdeling kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet

SOR-konferansen, Bergen 02.05.24

”Du trenger et topp arbeidsmiljø for å levere toppprestasjoner”.

- 0-toleranse for nedlatenhet og latterliggjøring.
- Det finnes ingen dumme spørsmål.
- Alle innspill skal få en positiv respons.
- Ingen skal sitte og føle seg oversett.

Bearbeidet etter intervju med May Britt Moser i Ukeavisen Ledelse

Nytt Moser-gjennombrudd: – Dette er unike funn som åpner et helt nytt felt

Nobelprisvinnerne har klart det igjen. Nok et nytt hjernefunn får stor internasjonal oppmerksomhet.

I LABBEN: Forskerne ved Kavli-instituttet ved NTNU i Trondheim er kjent for å levere forskning på et ekstremt høyt nivå. Her er Soledad Gonzalo Cogno og en kollega inne i laboratoriet sammen med forsøksmus.

FOTO: JØTE TOFTAKER / NRK

[✉ Julie Haugen Egge](#)
Journalist

[✉ Jøte Toftaker](#)
Journalist

Publisert 20. des. 2023 kl. 17:00
Oppdatert 20. des. 2023 kl. 18:16

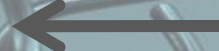
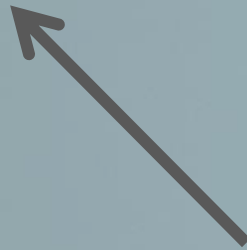
**Medarbeiderhelse
og trivsel**

**Kvalitet og
pasientsikkerhet**

Psykologisk trygghet

Kultur

Kommunikasjonskultur

**Positive
kulturer →
bedre
pasientutfall**

Dødelighet

Gjenopplivning

Reinnleggelse

Legemiddelfeil

Trykksår

Fall

Infeksjoner

Pasienttilfredshet

Psykisk helse hos pasienter

*Systematic review
Braithwaite et al BMJ Open 2017*

Photo: Olga Kononenko/Unsplash

Foto: Stiftelsen SOR

Trygge helsepersonell – tryggere psykiatriske pasienter

*Siv Berg, UiS, har sett på forskjellige avdelinger
og funntet at variasjon i psykologisk trygghet
påvirker pasientenes opplevde trygghet (2020)*

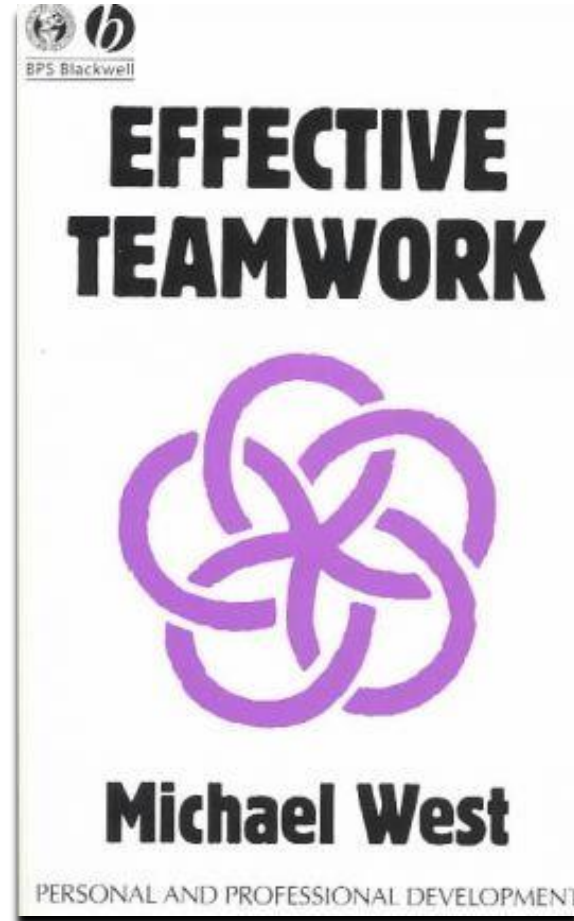

Psykologisk trygghet

Ikke noe nytt

Deltakertrygghet

en av fire faktorer for godt
teamarbeid

1994

*Michael West
Professor Lancaster University
Thought Leader, The Kings Fund*

Hva er psykologisk trygghet?

- Felles oppfatning om at det er trygt å ta personlig risiko.

At det ikke vil ha negative konsekvenser å si fra.

- Ikke det samme som å være «en sammensveiset gjeng» (cohesiveness).

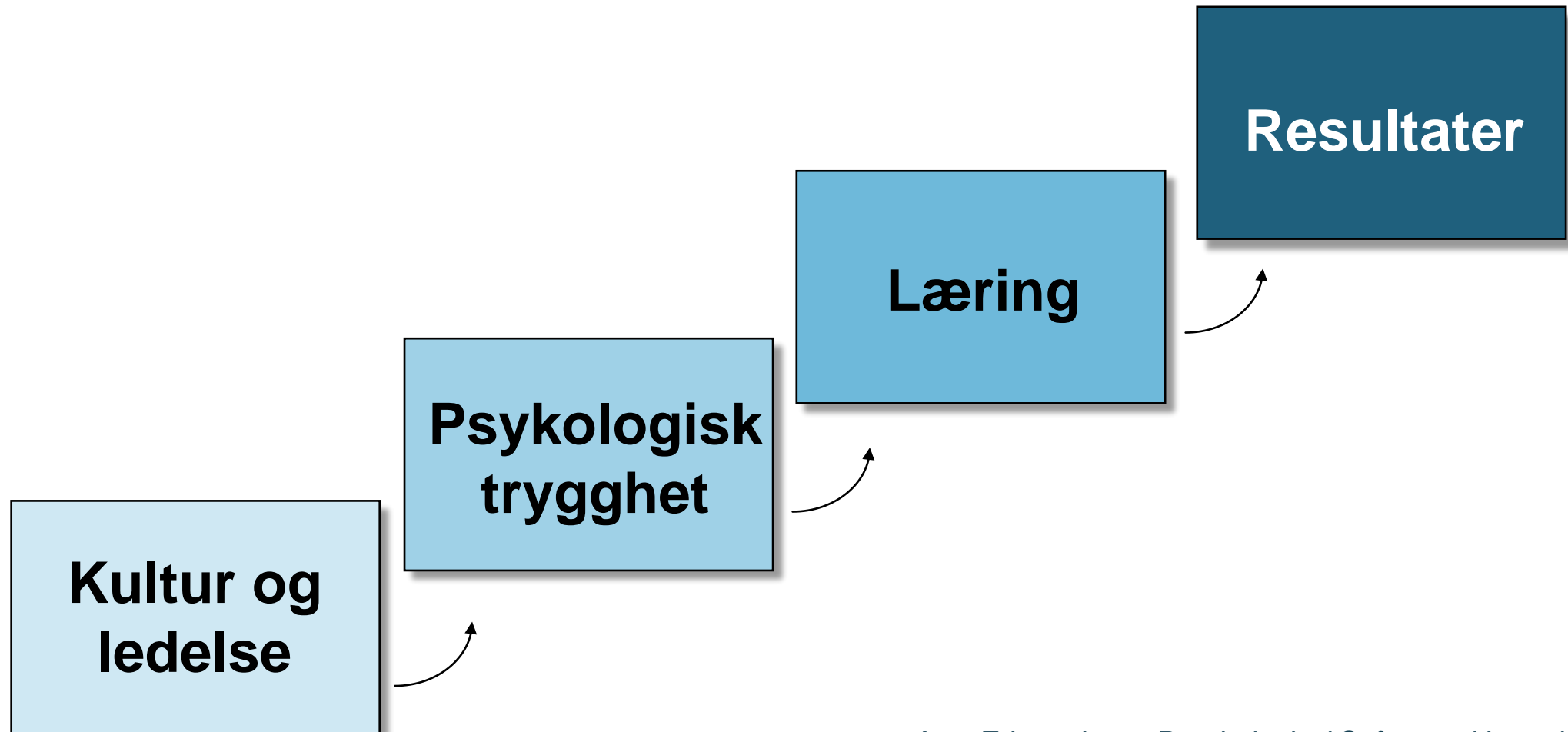
Edmondson 1999, 2014

Amy Edmondson

Foto: Pasientsikkerhetskonferansen 2021

Psykologisk trygghet – hvorfor er det så viktig?

Amy Edmondson «Psychological Safety and Learning in Working Teams». Administrative Science Quarterly, 44 (1999).

For “hyggelig”?

**Må kunne utfordre
hverandre,**

**på en vennlig,
respektfull måte.**

Foto: Nick Fewings/Unsplash

Negative reaksjoner:

Ignorere

Himle med øyne

Bagatellisere

Latterliggjøre

Ikke få fornyet vikariat

Positive reaksjoner:

Vise interesse

Lytte godt

Takke

Gjennomføre forslag

Gi større ansvar

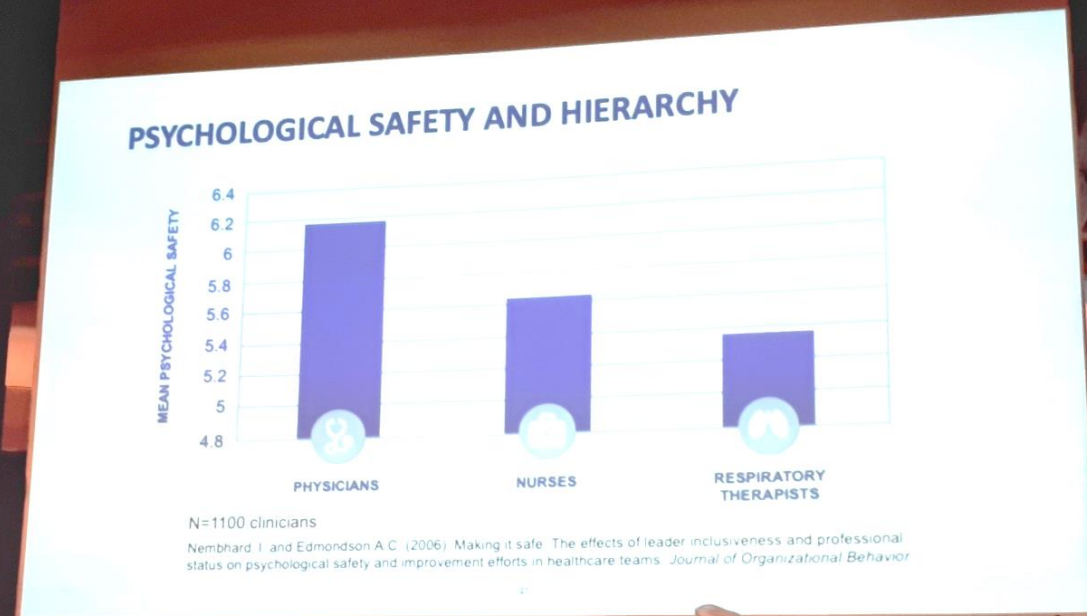

Hierarki – en barriere

Ikke nok med fravær av
sanksjoner, de i posisjon
må invitere til innspill

→ engasjement
→ kvalitetsforbedring

Nembhard og Edmondson, 2006, som studerte 23
nyfødteintensiv avdelinger.

Incivility

Ufin kommunikasjon, ugrei oppførsel

«Den stille epidemien»

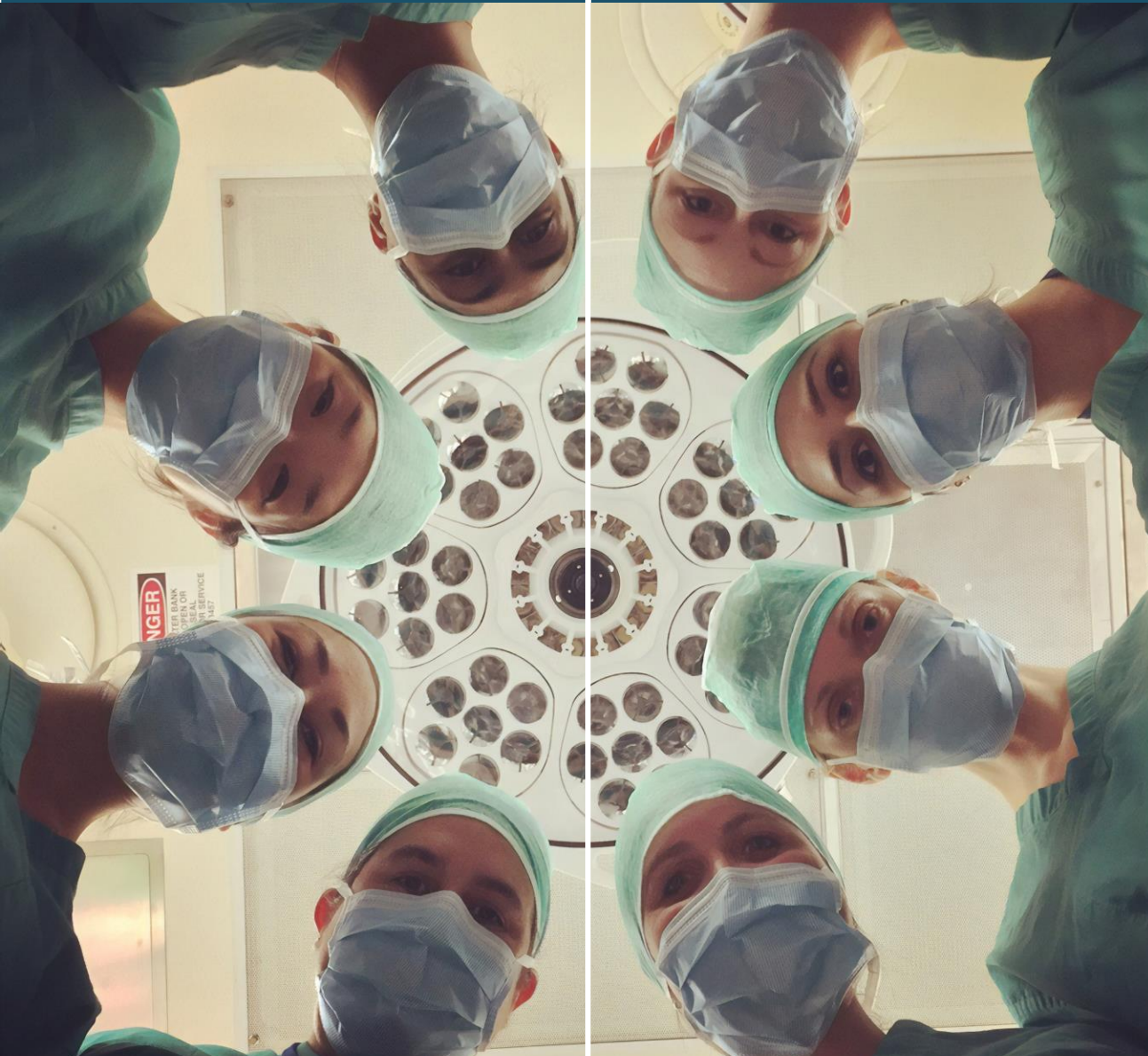
**“Rudeness in
Medical Settings
Could Kill Patients”**

*Riskin et al. «The Impact
of Rudeness on Medical
Team Performance: A
Randomized Trial».
Pediatrics. sep 2015*

Incivility-grupper

Kontrollgrupper

64% besto

91% besto

Vel, det er noen som er for hårsåre

Testet for det.
Kontrollerte for kjønn m m
Kun incivility slo ut.

Exposure to incivility hinders clinical performance in a simulated operative crisis Katz et al, BMJ 2019

Sykepleiere HLR

60% of incivility-
gruppene gjorde
feil vs ingen i
kontrollgruppene

*Johnson et al «Incivility and
Clinical Performance,
Teamwork and Emotions» J
Nurs Care Qual, 2019*

**Incivility har også
reelle
konsekvenser**

**Komplikasjoner
f eks**

*Cooper et al JAMA
Surgery, 2019*

Time-out? For noe tull. Nå må vi komme videre.

Hvem er dusten som ....?

Foto: Piron Guillaume /Unsplash

**Og mange andre
(84) negative
konsekvenser**

Redusert jobbtilfredshet

Følelsen av frykt

Represalier for å si fra

Svekket psykisk og fysisk helse

Moralsk stress

Samarbeidsproblemer

Dårligere prestasjoner og dømmekraft

Økt fravær og turnover

Ønske om å slutte i yrket

Crawford, et al 2019

Photo: Vladimir Fedotov

**Og mange andre
(84) negative
konsekvenser**

Betydelige økonomiske konsekvenser.
Og **direkte og indirekte konsekvenser for
pasientsikkerhet.**

Hva skal vi gjøre?

Ledere må ta et standpunkt.

Bygge en utpreget respektfull kultur.

Ta tak i uakseptabel atferd.

Crawford, et al 2019

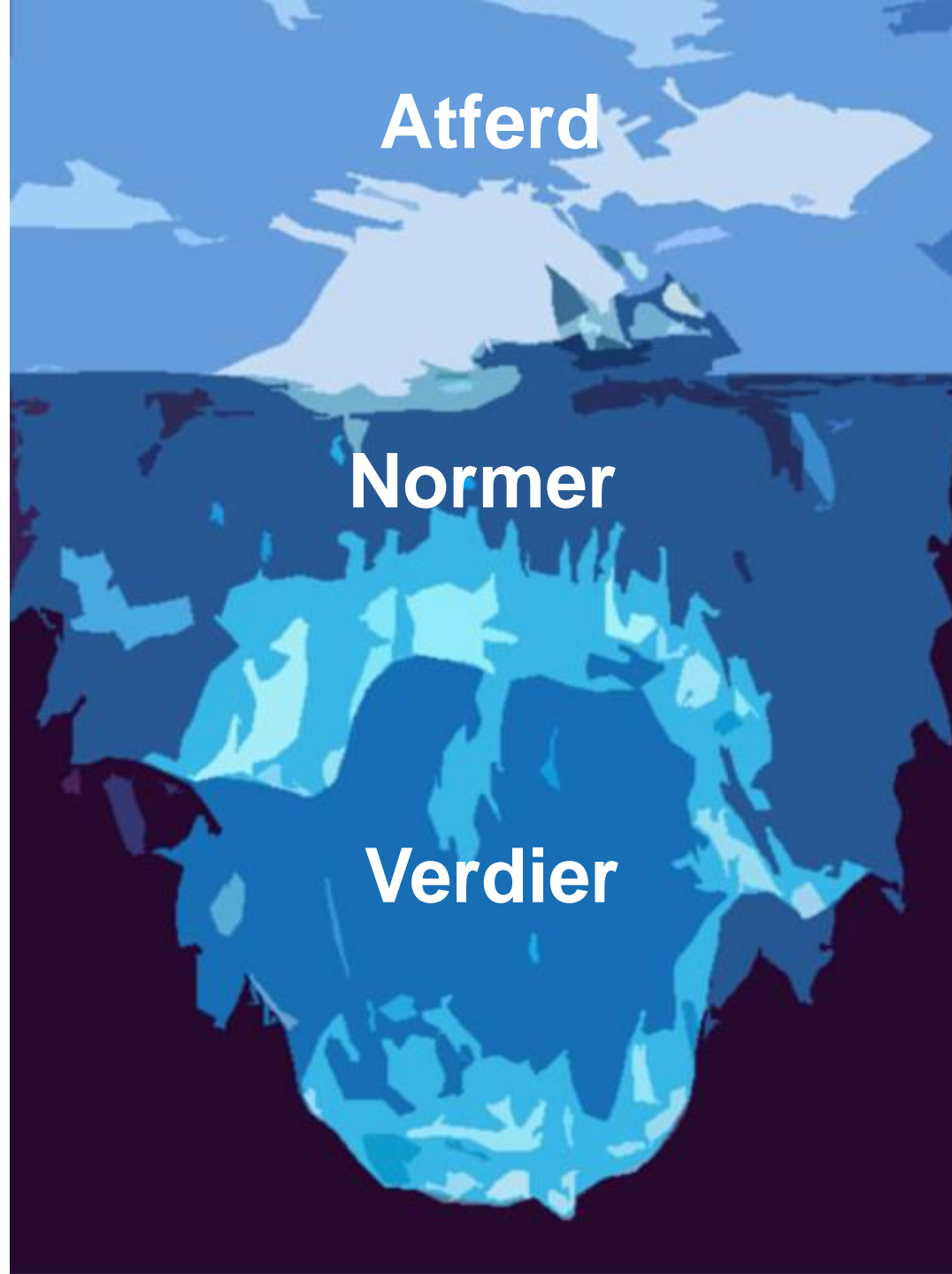
Photo: Vladimir Fedotov

Hvis det er lav psykologisk trygghet, kan du ikke bare «snakke om det».

Hvordan jobbe med kultur for psykologisk trygghet

Verdier

“

This is a call for leaders to nurture compassion within themselves and across health and social care, to support healthier and happier institutions and communities.

”

Professor Michael West CBE

[Michael West: Hvordan medfølelse og fordelt lederskap skaper kulturendring på arbeidsplassen - Itryggehender \(itryggehender24-7.no\)](https://itryggehender24-7.no)

Definere ønskede gruppenormer

Kulturplakat

CLASS RULES

- 1** Vi er **ett** team og vi behandler hverandre som **likeverdige** kollegaer, **UAVHENGIG** av fagbakgrunn.
- 2** **VI HAR ALLE ET ANSVAR** for at våre kollegaer skal glede seg til å komme på jobb. gi et kompliment.
- 3** Vi skal ha et **trygt arbeidsmiljø**. **0-toleranse** for nedlatenhet og latterliggjøring.
- 4** Vi snakker **MED** hverandre, **IKKE OM** hverandre.
= **si stopp hvis noen baksnakker**

Demonstrasjon av hvordan man kan måle etterlevelsen av gruppenormer.

Atferd på jobben

Hva er innafor, utafor, kommer an på?

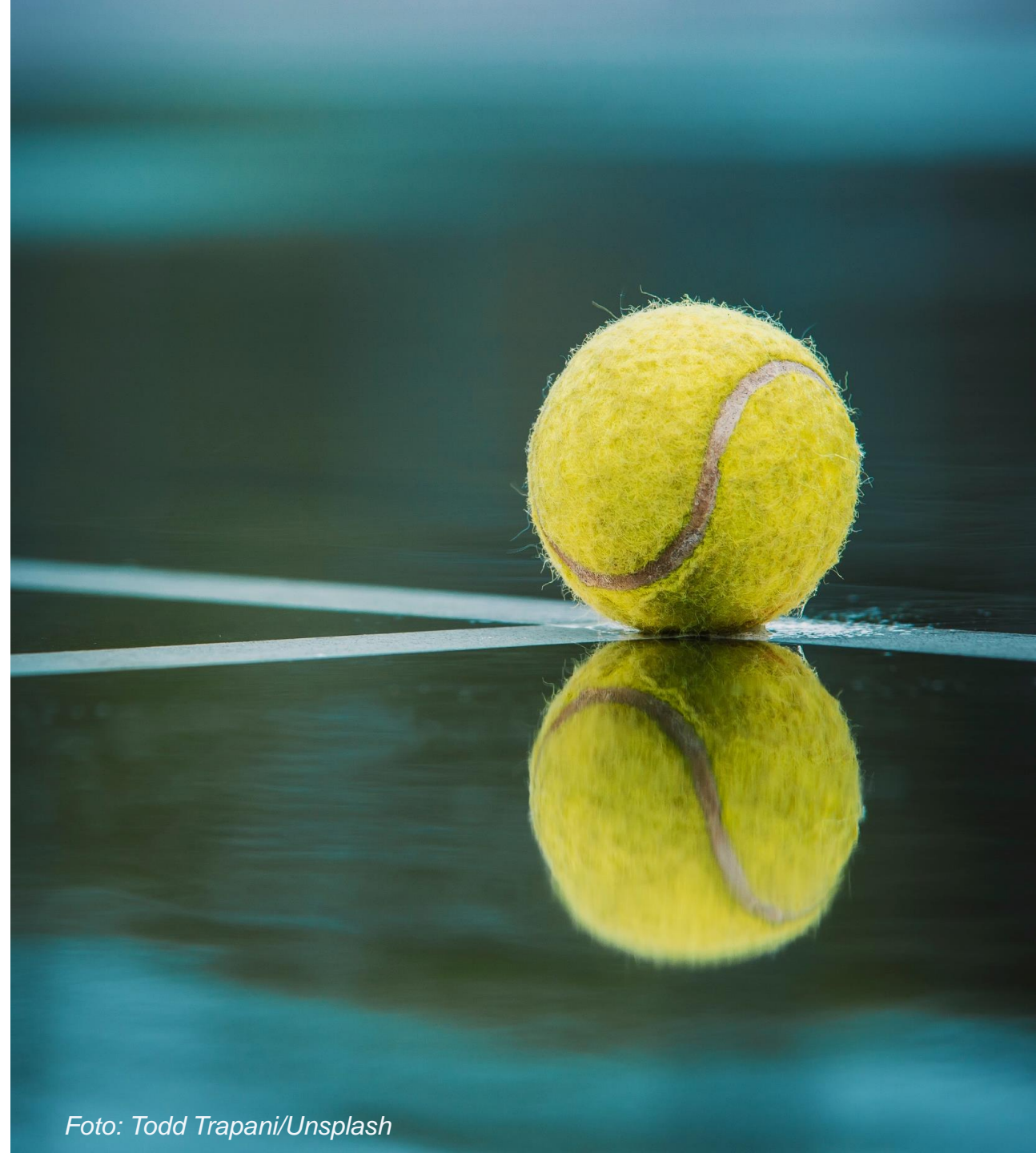

Foto: Todd Trapani/Unsplash

Innafor – utafor – kommer an på

- Snakke om fester på jobb som noen, men ikke alle har vært på
- Kalle en tyrkisk kollega for «Tyrker'n»

«If you permit it, you promote it»

Hvis organisasjonen tillater uakseptabel atferd,
fremmer den uønsket kultur

Trygge arenaer

For refleksjon
og læring

**Psykologisk
trygghet-**

**Forskjellige
trinn**

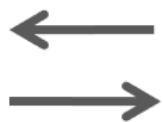
Mentimetermåling?

Hos oss er det ....

Tryggere pasienter og brukere

Medarbeiderhelse
og trivsel

Kvalitet og
pasientsikkerhet

Psykologisk trygghet

Kultur

Kommunikasjonskultur

Ledere må lede an

- ta standpunkt
- være gode forbilder
- gi positiv respons på innspill
- ta tak i uakseptabel atferd

Bygg ønsket kultur sammen med fokus på

- verdier - respekt, trygghet, kvalitet, lagspill, åpenhet, læring
- normer – involverende prosess for å definere ønsket kultur
- atferd – hva er innafor/utafor?
- arenaer - for refleksjon og læring

Ha en fin konferanse videre!

Og lykke til med ledelse og kultur når du kommer hjem!

Litteraturliste

- Andersson & Pearson “Tit for tat. The spiraling effekt of incivility in the workplace”. Academy of Management Review, Vol 24 Nr 3 1999
- Argyris (1991) Teaching Smart People How to Learn HBR [Teaching Smart People How to Learn \(hbr.org\)](https://hbr.org/teaching-smart-people-how-to-learn)
- Bailey, et al. “Uhøflighet på operasjonsstua – anestesisykepleieres erfaringer”. Inspira 4-2019
- Barrow, et al, (2023) Are the standards of professionalism expected in dentistry justified? Views of dental professionals and the public. BDJ
- Bohnen et al (2019) When Things Go Wrong -The Surgeon as Second Victim. Annals of Surgery [https://journals.lww.com/annalsofsurgery/Fulltext/2019/05000/When Things Go Wrong The Surgeon as Second Victim.5.aspx](https://journals.lww.com/annalsofsurgery/Fulltext/2019/05000/When_Things_Go_Wrong_The_Surgeon_as_Second_Victim.5.aspx)
- Braithwaite et al “Association between organisational and workplace cultures, and patient outcomes: systematic review»BMJ Open 2017;7:e017708. doi:10.1136/bmjopen-2017-017708

- Cooper et al “Association of Coworker Reports About Unprofessional Behavior by Surgeons With Surgical Complications in Their Patients” . JAMA Surgery September 2019, Vol 154 Nr), pp 828-834 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/31215973>
- Crawford, et al “An Integrative Review of Nurse-to-Nurse Incivility, Hostility, and Workplace Violence» Nursing Administrations Quarterly 2019 Vol. 43, No. 2, pp. 138–156
- Danielsson et al 2018 The professional culture among physicians in Sweden: potential implications for patient safety. BMC Health Services Research <https://bmchealthservres.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12913-018-3328-y>
- de Bienassis et al 2020 «Culture as Cure». OECD Health Working Papers
- de Bienassis et al 2021 The economics of patient safety Part IV: Safety in the workplace: Occupational safety as the bedrock of resilient health systems
OECD Health Working Papers
- Drewes, Fasting, Gisvold (2021) Tidsskriftet. Kultur for pasientsikkerhet. <https://tidsskriftet.no/2021/11/kronikk/kultur-bedre-pasientsikkerhet>
- Edmondson «Psychological Safety and Learning in Working Teams». Administrative Science Quarterly, 44 (1999)

- Frazier et al «Psychological Safety: A Meta-Analytic Review and Extension”. Personnel Psychology 2017
- Hackman, J.R. (2002). Leading Teams: Setting the Stage for Great Performances. Harvard Business Review Press.
- Hodgins, MacCurtain og Mannix-McNamara. «Workplace bullying and incivility: A systematic review of interventions». International Journal of Workplace Health Management, Vol. 7 No. 1, 2014, pp. 54-72
- Katz, et al «Exposure to incivility hinders clinical performance in a simulated operative crisis» BMJ Quality & Safety, Vol 28, 2019
- Johnson et al «Incivility and Clinical Performance, Teamwork and Emotions» J Nurs Care Qual Vol. 35, No. 1, 2019
- Laschinger “Impact of Workplace Mistreatment on Patient Safety Risk and Nurse-Assessed Patient Outcomes» JONA Journal of Nursing Administration 2014 Volume 44, Number 5, pp 284-290
- Liu et al. «Supervision Incivility and Employee Psychological Safety in the Workplace”. International Journal of Environmental Research and Public Health 2020

- Mortensen. Killing ourselves with laughter...:- Mapping the interplay of organizational teasing and workplace bullying in hospital work life.. Qualitative Research in Organizations and Management An International Journal 2018
- O'Donovan og Mcauliffe «A systematic review of factors that enable psychological safety in healthcare teams”. International Journal for Quality in Health Care 2020
- Riskin et al. «The Impact of Rudeness on Medical Team Performance: A Randomized Trial». Pediatrics. sep 2015
- Osatuke, et al “Civility, Respect , Engagement in the Workforce (CREW): A Nationwide Administration Organization Development Intervention at Veterans Health Administration”. Journal of Applied Behavioral Science 2009; 45; 384.
- Satterson et al. The Voice Cultivation Process: How Team Members Can Help Upward Voice Live on to Implementation. Administrative Science Quarterly
- Schein. Organizational Culture and Leadership. Jossey-Bass. 1st edition 1985, 4th ed. 2010